

e-mentor

DWUMIESIĘCZNIK SZKOŁY GŁÓWNEJ HANDLOWEJ W WARSZAWIE
WSPÓŁWYDAWCA: FUNDACJA PROMOCJI I AKREDYTACJI KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

2018, nr 3 (75)

Ewa Dobrzeńska, *Poziom e-fakturowania w instytucjach publicznych w Polsce*, „e-mentor”
2018, nr 3(75), s. 72–79, <http://dx.doi.org/10.15219/em75.1365>.

Poziom e-fakturowania w instytucjach publicznych w Polsce

Ewa Dobrzeńska*

Powszechne stosowanie innowacyjnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK, ang. ICT – information and communication technologies) jest aktualnie jednym z kluczowych wyznaczników rozwoju gospodarczego oraz wzrostu efektywności krajów Unii Europejskiej (UE). Równocześnie, wykorzystanie usankcjonowanych, wspólnych norm europejskich oraz interoperacyjność¹ działań są głównymi determinantami uczestnictwa podmiotów prywatnych i publicznych w jednolitym rynku cyfrowym² UE. Dobrym przykładem, obrazującym jak innowacje cyfrowe mogą zapewnić zwiększenie efektywności i obniżenie kosztów działalności podmiotów publicznych i prywatnych, jest elektroniczna procesy zamówień publicznych, w szczególności wykorzystanie e-faktur.

Obecnie poziom odbioru elektronicznych faktur ustrukturyzowanych przez podmioty publiczne w Polsce jest trudny do sprecyzowania. Dlatego też celem niniejszego artykułu jest przedstawienie aktualnego poziomu wykorzystania e-faktur w polskiej administracji publicznej oraz zweryfikowanie następujących hipotez badawczych:

1. Świadomość osób zarządzających i pracowników administracji na temat zbliżającego się obowiązku odbioru ustrukturyzowanych faktur elektronicznych jest niska.

2. Stan organizacyjno-techniczny administracji w Polsce umożliwiający realizację procesów odbioru i przetwarzania e-faktur za dostawy publiczne jest niewystarczający.

Przesłanki prawne wdrażania obowiązku odbioru e-faktur

W dniu 6 maja 2014 roku Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (L133/1) opublikował Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/55/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie fakturowania elektronicznego w zamówieniach publicznych. Zapisy dyrektywy odnoszą się do obowiązku odbioru faktur elektronicznych oraz standaryzacji metod wymiany i wzorów elektronicznych faktur w procesach obsługi dostaw publicznych, w tym również w wymiarze transgranicznym na jednolitym rynku cyfrowym Unii Europejskiej. Dyrektywa ma zastosowanie do faktur elektronicznych odbieranych przez jednostki publiczne oraz wystawianych przez jednostki zamówień publicznych³. Należy pamiętać, że zakres działania dyrektywy dotyczy:

- wyłącznie faktur do dostaw objętych dyrektywami o zamówieniach publicznych;

*Instytut Logistyki i Magazynowania

¹ Interoperacyjność – zdolność różnych podmiotów oraz używanych przez nie systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych do współdziałania na rzecz osiągnięcia wzajemnie korzystnych i uzgodnionych celów, z uwzględnieniem współdzielenia informacji i wiedzy przez wspierane przez nie procesy biznesowe, realizowane za pomocą wymiany danych za pośrednictwem wykorzystywanych przez te podmioty systemów teleinformatycznych (Art. 3 ust. 18 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne; Dz.U. z 2017 r., poz. 570).

² Jednolity rynek cyfrowy jest jednym z obszarów działań wyznaczonych przez Europejską agendę cyfrową (Digital Agenda for Europe, 2010, s. 3). Ta z kolei jest jednym z siedmiu projektów przewodnich strategii Europa 2020 (Europe 2020, 2010, s. 4). FYI http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_pl.htm

³ Do omawianych faktur elektronicznych zastosowanie mają również:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 roku w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa, i zmieniająca dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE (Dz.U. UE L 216 z 20.08.2009 r.);
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/23/UE z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie udzielania koncesji (Dz.U. UE L 94 z 28.03.2014 r.);
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz.U. UE. L 94 z 28.03.2014 r.);

Poziom e-fakturowania w instytucjach publicznych...

- wyłącznie faktur wysyłanych do sektora zamówień publicznych;
- wszystkich poziomów administracji publicznej (krajowej, regionalnej i lokalnej) we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Dyrektywa 2014/55/UE określa fakturę elektroniczną jako dokument, który został wystawiony, przesłany i odebrany w ustrukturyzowanym formacie elektronicznym (XML – bezpośrednio z systemu nadawcy do systemu odbiorcy), umożliwiającym automatyczne przetwarzanie. Co istotne, fakturą elektroniczną nie są tak zwane „obrazy” faktur, a więc pliki *.jpg*, *.png*, *.gif*, *.tif* czy *.pdf*, ponieważ nie mogą być one automatycznie przekazywane i przetwarzane pomiędzy systemami nadawcy i odbiorcy dokumentu.

Na gruncie prawa polskiego zapisy dyrektywy 2014/55/UE zostały wdrożone na mocy ustawy o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych, koncesjach na roboty budowlane lub usługi oraz partnerstwie publiczno-prywatnym. Ustawę będzie się stosować do przesyłania ustrukturyzowanych faktur elektronicznych oraz innych ustrukturyzowanych dokumentów elektronicznych związanych z realizacją zamówień publicznych pomiędzy wykonawcami a zamawiającymi (art. 3). Wykonawca będzie mógł na zasadzie dobrowolności wysłać ustrukturyzowaną fakturę elektroniczną do zamawiającego, natomiast zamawiający będzie miał obowiązek odebrać e-fakturę, jeśli zostanie do niego skierowana (art. 4). Artykuł 14 ustawy o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych, koncesjach na roboty budowlane lub usługi oraz partnerstwie publiczno-prywatnym wskazuje, że jej zapisy wejdą w życie 18 kwietnia 2019 roku. Oznacza to, że poczynając od tej daty każdy zamawiający w obszarze zamówień publicznych będzie zobowiązany odebrać elektroniczną fakturę ustrukturyzowaną, jeśli wykonawca wystawi i prześle taki dokument.

Pierwotnie zapisy dyrektywy 2014/55/UE na gruncie prawa polskiego miały zacząć obowiązywać od 27 listopada 2018 roku. Jednakże ze względu na pięciomiesięczne opóźnienie publikacji normy europejskiej fakturowania elektronicznego⁴ termin ten przesunięto

na kwiecień 2019 roku. Należy podkreślić, iż ustawa o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych, koncesjach na roboty budowlane lub usługi oraz partnerstwie publiczno-prywatnym nie przewiduje *vacatio legis* w kwestii wdrożenia obowiązku odbioru elektronicznych faktur w zamówieniach publicznych. Istotne jest również, że ustawa nie wskazuje konsekwencji prawnych za niedostosowanie się do wymogów dyrektywy – odpowiedzialność prawna będzie wynikała z innych przepisów prawa właściwych dla danego typu jednostki, jeśli ta nie będzie realizować przepisów ustawy (są to na przykład przepisy dotyczące kontroli i nadzoru organów nadrzędnych).

Badanie stanu elektronicznego fakturowania w Polsce

Oszacowanie poziomu wykorzystania elektronicznego fakturowania w administracji publicznej w Polsce było dotychczas bardzo utrudnione, ponieważ brakowało odpowiednich badań umożliwiających rzetelną ocenę sytuacji. Biorąc pod uwagę, że wdrożenie obowiązku odbioru e-faktur przez wszystkie podmioty zamawiające w dostawach publicznych stanie się faktem w kwietniu 2019 roku, konieczne okazało się uzupełnienie pojawiającej się luki badawczej i uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaki jest poziom świadomości osób zarządzających i pracowników administracji na temat zbliżającego się obowiązku odbioru ustrukturyzowanych faktur elektronicznych?
2. Czy stan organizacyjno-techniczny administracji w Polsce jest wystarczający, aby umożliwić realizację procesów odbioru i przetwarzania e-faktur w dostawach publicznych?

Wychodząc naprzeciw zaistniałym potrzebom badawczym, w okresie od 14 lutego do 18 marca 2018 roku przeprowadzono badanie *Stan e-fakturowania w administracji publicznej. Edycja 1*, na reprezentatywnej próbie 2028 podmiotów zamawiających, wybranych spośród jednostek sektora zamówień publicznych⁵ (jszp). Badanie zrealizowano w ramach projektu „Platforma pośrednicząca elektronicznego fakturowania

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 roku w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz.U. UE. L 94 z 28.03.2014 r.);
- dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 roku w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. UE L 347 z 11.12.2006 r., p. 1–118);
- dyrektywa Rady 2010/45/UE z dnia 13 lipca 2010 roku zmieniająca dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do przepisów dotyczących fakturowania (Dz.U. UE L 189 z 22.07.2010 r., s. 1–8).

⁴ Ogłoszenie normy europejskiej fakturowania elektronicznego miało nastąpić najpóźniej do dnia 27 maja 2017 roku, a w rzeczywistości publikacja normy miała miejsce 17 października 2017 roku.

⁵ Sektor zamówień publicznych obejmuje wszystkie podmioty zobligowane do odbioru elektronicznej faktury zgodnie z zapisami dyrektywy 2014/55/UE, to znaczy podmioty, które mają obowiązek prowadzić politykę zamówień zgodną z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1579) ustawy z dnia 21 października 2016 roku o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1920) oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1834). Wszystkie jednostki sektora finansów publicznych (art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych) należą do sektora zamówień publicznych, bowiem muszą stosować się do zapisów wymienionych ustaw.

dla sfery finansów publicznych⁶ (PEF), który jest realizowany przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (MPIiT) w partnerstwie z Instytutem Logistyki i Magazynowania (ILiM). W przyszłości planowane jest przeprowadzenie dwóch kolejnych edycji badania, co umożliwi porównanie i ocenę zmiany stanu wykorzystania elektronicznego fakturowania w administracji publicznej w Polsce na przestrzeni lat, przed i po wdrożeniu obowiązku odbioru e-faktur w zamówieniach publicznych.

Grupy badawcze

Edycję 1. badania „Stan e-fakturowania w administracji publicznej” przeprowadzono w trzech wyszczególnionych grupach badawczych, jednakże niniejszy artykuł prezentować będzie wyłącznie rezultaty otrzymane dla grupy pierwszej (zamawiający):

1. Zamawiający – odbiorcy elektronicznych faktur ustrukturyzowanych (jszp).
2. Wykonawcy – wystawcy elektronicznych faktur ustrukturyzowanych.
3. Dostawcy systemów IT (dla zamawiających i wykonawców) do odbioru i wystawiania elektronicznych faktur ustrukturyzowanych zgodnie z zapisami dyrektywy 2014/55/UE.

Wyniki przeprowadzonego badania dotyczące wszystkich trzech grup badawczych zostaną przedstawione w raporcie opracowanym przez Ewę Dobrzeńską, Wojciecha Nogalę i Pawła Nowaka, który zostanie opublikowany jesienią 2018 roku.

Techniki badawcze

Grupa pierwsza (zamawiający) została poddana badaniom ankietowym przy wykorzystaniu techniki ilościowej CAWI (*Computer Assisted Web Interview*), to jest wspomagane komputerowo wywiady przeprowadzone przez internet. Technika ta umożliwia zrealizowanie wywiadu bezpośredniego, w którym respondent samodzielnie wypełnia kwestionariusz dostępny w narzędziu internetowym (OMR Grupa Badawcza; Churchill, 2002; Kaden, 2008).

Dodatkowo badanie zostało uzupełnione techniką ilościową CATI (*Computer Assisted Telephone Interview*), czyli wspomagane komputerowo wywiadem telefonicznym. Technika ta polega na przeprowadzeniu bezpośrednich wywiadów telefonicznych z respondentami, co umożliwia, między innymi, bezpośrednie dotarcie do respondenta oraz szybką realizację zaplanowanych działań (Kaczmarczyk, 1996, s. 232–233; Kędzior i Karcz, 2008).

Próba reprezentatywna

Na podstawie dokonanej analizy rynku oraz przeglądu literatury przyjęto, że podmiotów publicznych zobowiązanych do wdrożenia przepisów o odbiorze elektronicznych faktur za dostawy publiczne jest w Polsce około 13 113 (Sprawozdanie Prezesa Urzę-

du Zamówień Publicznych, 2017, s. 36). Wielkość ta odnosi się do liczby zamawiających, którzy w 2016 roku wskazali, że udzielili zamówień publicznych na podstawie procedur określonych w ustawie Prawo zamówień publicznych. Zatem przyjmując powyższe założenie ($N = 13\ 113$) oraz wartość błędu szacowanego parametru na poziomie 10%, a poziom ufności 95%, uznano, że minimalna niezbędna liczebność próby reprezentatywnej powinna wynosić 103, zgodnie ze wzorem:

$$n_p = \frac{N}{1 + \frac{4d^2 \cdot (N-1)}{u\alpha^2}}$$

gdzie:

n_p – minimalna niezbędna liczebność próby reprezentatywnej;

N – liczebność populacji;

d – błąd szacowanego parametru (10%);

$u\alpha$ – percentyl rozkładu normalnego (dla $\alpha = 0,05$ jest równy 1,96).

W wyniku przeprowadzonego badania otrzymano 2028 ważnych odpowiedzi, co pozwala stwierdzić, że wartość błędu szacowanego parametru wyniosła 2%, zgodnie z przyjętymi założeniami, iż liczebność populacji wynosi 13 113, a poziom ufności 95%. Oznacza to, że otrzymane wyniki są reprezentatywne dla grupy zamawiających i silnie odzwierciedlają rzeczywisty stan badanego zjawiska. Rezultaty uzyskane w badaniu umożliwiają zatem sformułowanie wiarygodnych wniosków wspólnych dla wszystkich jednostek sektora zamówień publicznych.

Rezultaty badania

Otrzymane rezultaty pozwoliły ustalić, że większość respondentów (54%) otrzymuje rocznie od 1001 do 5000 faktur zakupowych. Kolejno, 29% respondentów otrzymuje 101–1000 faktur, a 12% powyżej 5000 faktur zakupowych rocznie. Zaobserwowano także, że w 82% przypadków średni przyjmowany termin płatności tradycyjnej faktury papierowej wynosi 14 dni włącznie, a w 11% przypadków 21 dni włącznie.

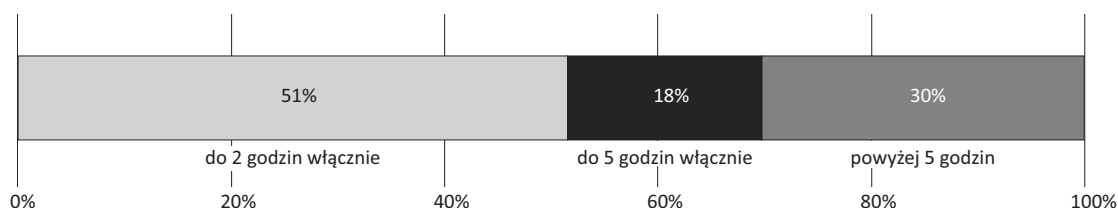
Średni czas pracy poświęcony pojedynczej fakturze papierowej, od momentu jej wejścia do instytucji do dnia zapłaty, zajmuje w większości przypadków (51%) do 2 godzin (rysunek 1), natomiast średni czas obsługi (to jest bezpośredni czas pracy nad dokumentem wraz z czasem oczekiwań pomiędzy stanowiskami zaangażowanymi w przebieg procesu) pojedynczej faktury papierowej, od momentu jej wejścia do instytucji do dnia zapłaty, zajmuje najczęściej (47%) do 5 dni włącznie (rysunek 2).

Wśród instytucji odbierających rocznie od 1001 do 5000 faktur zakupowych (54% ogółu badanych) czas pracy nad pojedynczą fakturą wynosi powyżej 5 godzin (32% przypadków), natomiast czas obsługi

⁶ Projekt nr POPC.02.01.00-00-0047/16, finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, Działanie 2.1 „Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych”.

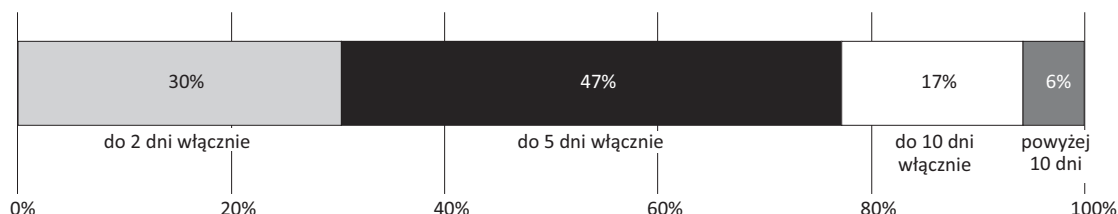
Poziom e-fakturowania w instytucjach publicznych...

Rysunek 1. Średni czas pracy nad pojedynczą fakturą papierową od momentu jej wejścia do instytucji do dnia zapłaty

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2. Średni czas obsługi pojedynczej faktury papierowej od momentu jej wejścia do instytucji do dnia zapłaty

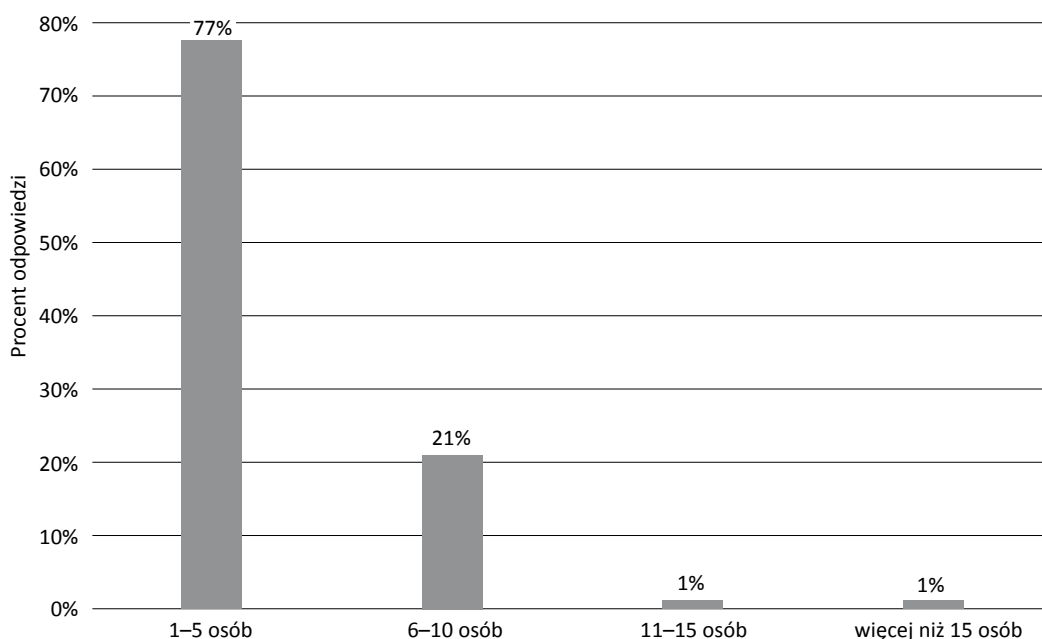

Źródło: opracowanie własne.

to przeważnie (54%) do 5 dni włącznie. Można zatem wyliczyć, że dla średniorocznej liczby faktur (3000) w tych instytucjach czas pracy przy obsłudze faktur wynosi minimum 15 000 godzin rocznie, co przekłada się na 8 etatów, których jedynym celem jest obsługa faktur zakupowych. Biorąc pod uwagę jednostki odbierające rocznie powyżej 5000 faktur zakupowych i ich czas pracy nad pojedynczą fakturą, wynoszący powyżej 5 godzin (44% przypadków), można przyjąć, że dla średniorocznej liczby faktur w tych instytucjach (5000) czas pracy przy fakturach to minimum 25 000 godzin rocznie, co przekłada się na 13 etatów, których jedynym celem jest obsługa faktur zakupowych.

Przedstawiciele badanych podmiotów wskazali również, że obecnie w proces obsługi pojedynczej faktury papierowej w zdecydowanej większości przypadków (77%) zaangażowanych jest od 1 do 5 osób, a w 21% przypadków od 6 do 10 osób (rysunek 3). Pojawiały się również odpowiedzi, że w procesie obiegu tradycyjnej faktury uczestniczy od 10 do 15 osób (a niekiedy nawet ponad 15). Świadczy to o dużej (lub bardzo dużej) liczbie pracowników zaangażowanych do obsługi procesu faktury papierowej od momentu jej przyjęcia do czasu zapłaty. Uzyskane dane pozwalają zatem sądzić, że elektroniczna odbioru faktury przyczyni się do przyspieszenia pewnych elementów

Rysunek 3. Liczba osób zaangażowanych w proces obsługi pojedynczej faktury papierowej

Źródło: opracowanie własne.

tego procesu, a w konsekwencji całości obiegu faktur w danej jednostce publicznej. Dodatkowo, cyfryzacja procesu odbioru faktury w jszp może doprowadzić do znacznych oszczędności, zarówno w czasie pracy i obsługi faktury, jak i w zaangażowaniu zasobów pracy, co w konsekwencji usprawni funkcjonowanie badanych jednostek sektora zamówień publicznych, podnosząc znacząco skuteczność ich działania.

Wyniki badania pokazują, że w większości (54%) jednostek sektora zamówień publicznych pewne elementy obecnego procesu obiegu faktury papierowej są zelektronizowane. Najczęściej jednostki publiczne wykorzystują elektroniczny system bankowy służący do realizacji płatności (36%), system odbioru i rejestracji faktur (27%) oraz system finansowo-księgowy (26%). Najrzadziej wykorzystywanym (20%) okazał się elektroniczny system wewnętrznego obiegu dokumentów, na przykład system EZD (elektroniczne zarządzanie dokumentacją) lub inne systemy, co pokazuje rysunek 4.

Interesującym, lecz jednocześnie zastanawiającym w kontekście elektronicznej procesów publicznych faktem jest, że spośród 2028 jszp biorących udział w badaniu tylko 528 instytucji (26%) wykorzystuje do obsługi faktur elektroniczny system finansowo-księgowy (f-k). Oznacza to, że nawet tak podstawowe narzędzie jak system f-k wciąż nie jest powszechnie wykorzystywane w administracji publicznej i większość podmiotów wykonuje czynności finansowo-księgowy w sposób ręczny. Biorąc pod uwagę roczną liczbę otrzymywanych faktur, podział jszp korzystających z systemów f-k kształtuje się następująco:

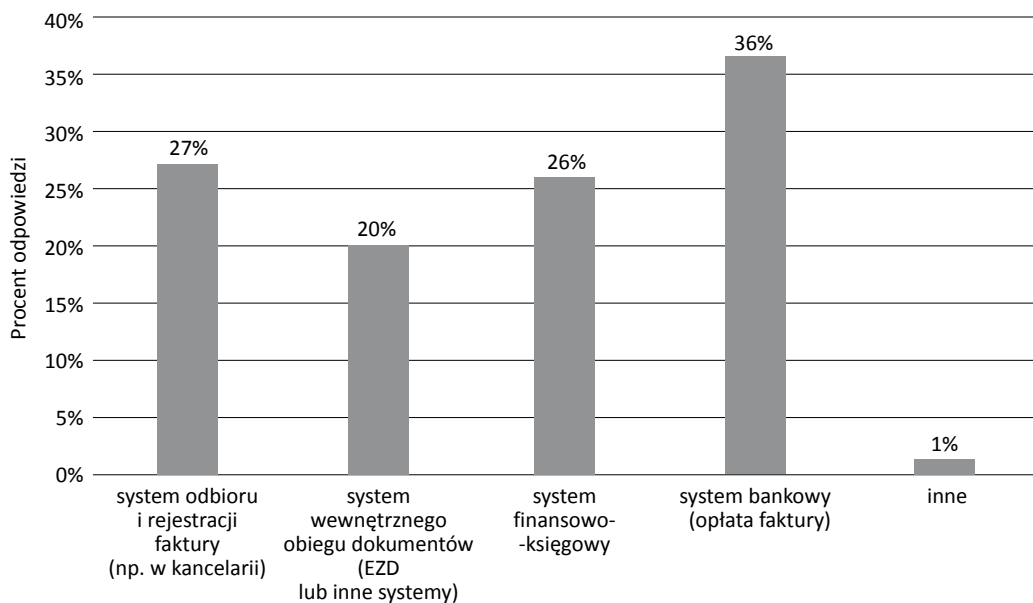
- do 100 faktur zakupowych rocznie – 17% posiada system finansowo-księgowy;
- od 101 do 1000 faktur zakupowych rocznie – 19% posiada system finansowo-księgowy;

- od 1001 do 5000 faktur zakupowych rocznie – 28% posiada system finansowo-księgowy;
- powyżej 5000 faktur zakupowych rocznie – 38% posiada system finansowo-księgowy.

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że świadomość organizacyjna i potrzeby usprawnień technicznych w jszp rosną proporcjonalnie wraz z wielkością danego podmiotu, a w konsekwencji – wraz ze wzrostem liczby otrzymywanych faktur zakupowych. Nasuwa się zatem wniosek, że instytucje dostrzegają konieczność wsparcia informatycznego procesów finansowo-księgowych, szczególnie w sytuacji, gdy otrzymują dużą liczbę faktur (powyżej 1000 rocznie). Niestety, bazując na odpowiedziach respondentów, okazuje się, że tylko jedna czwarta ogółu badanych ma zelektronizowany system f-k, a więc niezbędna jest szersza i pełna informatyzacja procesów w instytucjach publicznych.

Analiza poziomu integracji wewnętrznych systemów IT wskazuje, iż przekazywanie danych pomiędzy systemami zachodzi tylko wśród 13% ogółu badanych instytucji (269). Systemami najczęściej zintegrowanymi (61% z 269) są system odbioru i rejestracji faktury oraz system wewnętrznego obiegu dokumentów. Integracja systemu finansowo-księgowego z systemem wewnętrznego obiegu dokumentów funkcjonuje w 22% podmiotów (z 269), a integrację wszystkich trzech systemów posiadało zaledwie 17% z 269 przypadków (rysunek 5). Przytoczone dane wskazują, że w jednostkach sektora zamówień publicznych elektroniczna procesy obiegu faktury wciąż jest na bardzo niskim poziomie zaawansowania technicznego. Jszy nie wykorzystują dostępnych na rynku możliwości usprawnień i udogodnień IT, które mogłyby skrócić czas pracy nad pojedynczą fakturą oraz czas jej pełnej obsługi od wejścia do jednostki do momentu zapłaty.

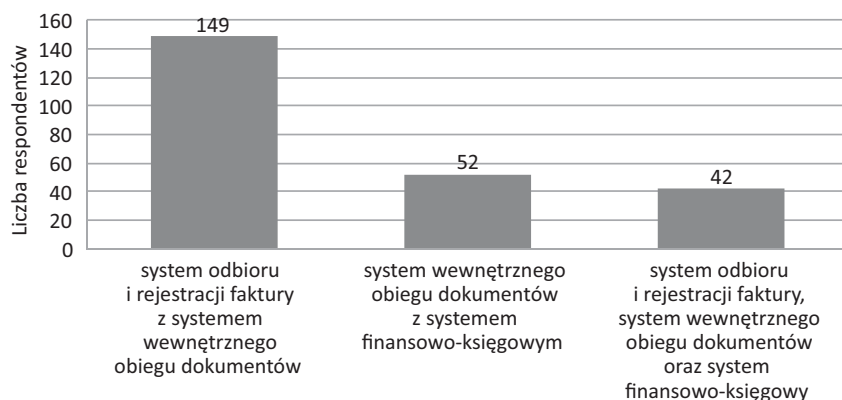
Rysunek 4. Zelektronizowane elementy procesu obiegu faktury papierowej

Źródło: opracowanie własne.

Poziom e-fakturowania w instytucjach publicznych...

Rysunek 5. Integracja systemów IT w jednostkach sektora zamówień publicznych

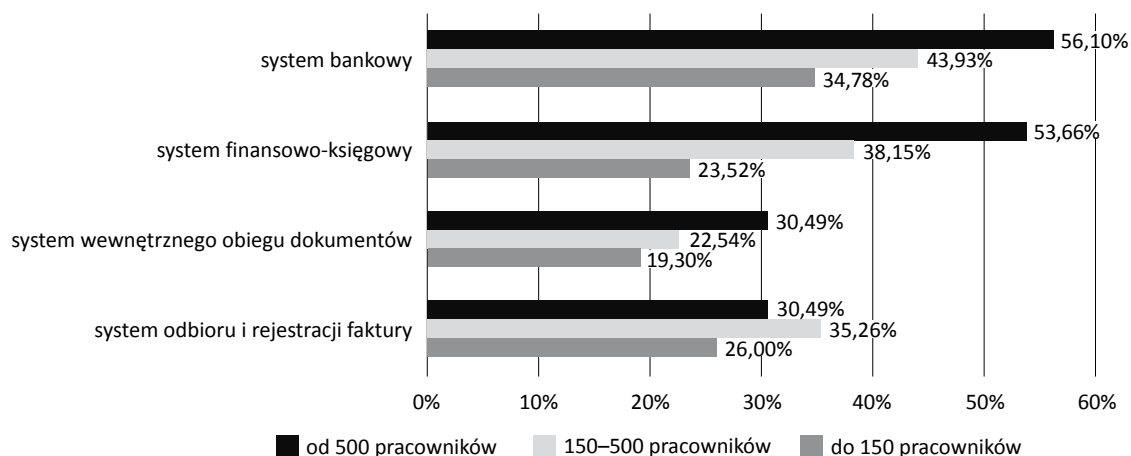

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki badań wskazują, że największe podmioty – zatrudniające powyżej 500 pracowników – znacznie częściej wykorzystują systemy informatyczne wspierające obieg faktur zakupowych niż jednostki mniejsze. Pojawia się zatem zależność – im jednostka większa, tym rozwiązania IT są powszechniejsze

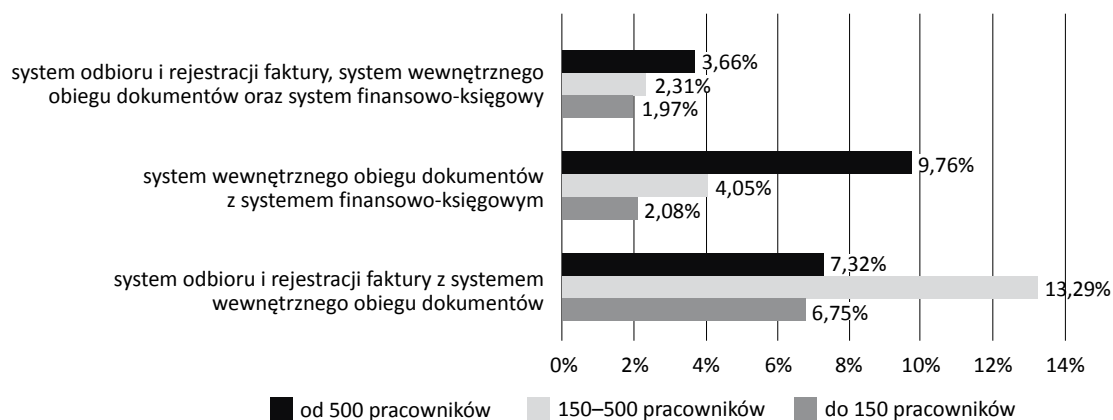
w użyciu (rysunek 6). Analogicznie kształtuje się sytuacja dotycząca integracji poszczególnych systemów informatycznych. Większe podmioty, otrzymujące dużo faktur zakupowych, posiadają więcej zintegrowanych elementów elektronicznych wspierających obsługę procesu obiegu faktury (rysunek 7).

Rysunek 6. Wykorzystanie systemów IT a wielkość zatrudnienia įszp

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7. Integracja systemów IT a wielkość zatrudnienia įszp

Źródło: opracowanie własne.

Po przeprowadzeniu analizy danych dotyczących czasu pracy i obsługi pojedynczej faktury oraz wielkości zatrudnienia okazuje się, że w tym przypadku występuje zależność całkowicie odwrotna. Badanie wskazuje, że to mniejsze podmioty obsługują proces obiegu faktury sprawniej i szybciej niż jednostki większe – dla przykładu rysunek 8 prezentuje zależność pomiędzy czasem pracy poświęconym pojedynczej fakturze papierowej a wielkością zatrudnienia. Widać tu wyraźnie, że im dłuższy czas pracy nad pojedynczą fakturą, tym większy odsetek dużych podmiotów (powyżej 500 pracowników). Można zatem wnioskować, że to nie (bądź nie tylko) stopień informatyzacji procesów i procedur wewnętrznych wpływa na czas pracy nad pojedynczą fakturą, a raczej wielkość i złożoność struktury organizacyjnej danej jszp.

W kwestii poziomu świadomości i wiedzy o elektronicznym fakturowaniu wśród jednostek sektora zamówień publicznych wyniki badania wskazują, że 61% ankietowanych (1245) nie ma wiedzy na temat tego, czym jest elektroniczna faktura ustrukturyzowana. Z drugiej jednak strony, 64% ankietowanych (1308) ma świadomość, że zgodnie z zapisami dyrektywy 2014/55/UE będą mieli obowiązek odbioru e-faktur od każdego wykonawcy w zamówieniach publicznych. Ważny jest także fakt, że tylko 41% badanych podmiotów słyszało o ówczynie procedowanym w Rządowym Centrum Legislacji projekcie ustawy o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych na gruncie polskiej legislacji.

Rezultaty badania wyraźnie pokazują, że wśród 2028 ankietowanych tylko 48 podmiotów (około 2%) odbiera elektroniczne faktury ustrukturyzowane (przekazywane bezpośrednio z systemu nadawcy do systemu odbiorcy w formacie XML). Spośród nich (48) ponad 60% odbiera do 5% ogółu faktur faktury w ustrukturyzowanej postaci elektronicznej, a faktury te w 60% przypadków przesyłane są do zamawiających od maksymalnie 5% wykonawców. Oznacza to niestety, że zagadnienie elektronicznego fakturowania oraz poziom jego wykorzystania w bieżącej działalności jszp są wciąż bardzo niskie, wręcz znikome. Z wnioskami

tymi spójnie łączy się bardzo wysoka (82%) potrzeba respondentów związana z pogłębianiem wiedzy na temat e-fakturowania, w szczególności zagadnienia dotyczące:

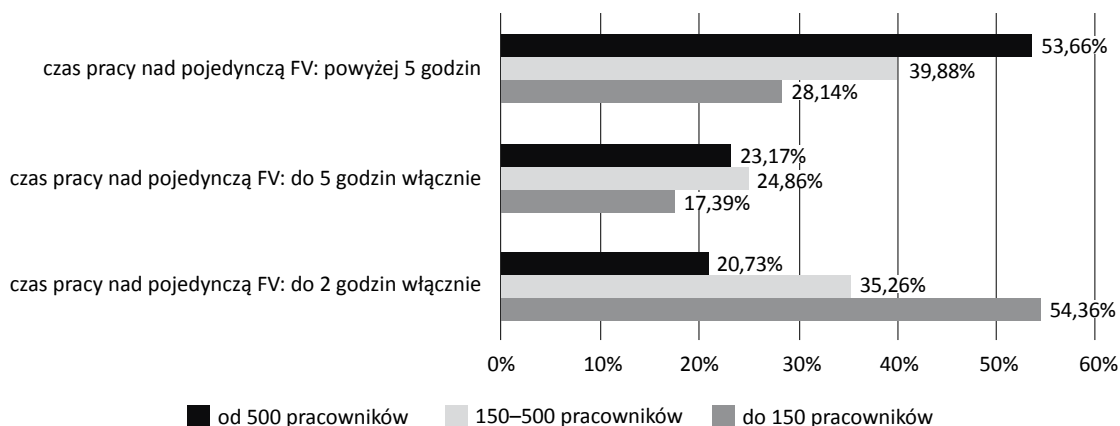
- obowiązku elektronicznego fakturowania w Polsce (86%);
- działania Platformy Elektronicznego Fakturowania (79%);
- możliwości technicznego dostosowania jednostki do odbioru e-faktury (86%).

Podsumowanie

Analiza rezultatów badania *Stan e-fakturowania w administracji publicznej. Edycja 1.* pozwala stwierdzić, że obie hipotezy badawcze sformułowane we wstępie należy uznać za przyjęte. Wykazano bowiem, że poziom wiedzy i gotowość do wdrożenia elektronicznego fakturowania wśród jednostek sektora zamówień publicznych są wciąż znikome i wymagają radykalnej poprawy. Z badania wynika również, że poziom stosowania systemów informatycznych przez podmioty zamawiające w dostawach publicznych jest relatywnie niski (26%), a integracja pomiędzy wewnętrznymi systemami IT występuje tylko w 13% badanych jednostek. Jedną z konsekwencji tego zjawiska jest wysoce niepokojący fakt, że tylko 2% ankietowanych jednostek sektora zamówień publicznych deklaruje, że odbiera elektroniczne faktury ustrukturyzowane.

Zapisy polskiej ustawy o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych, koncesjach na roboty budowlane lub usługi oraz partnerstwie publiczno-prywatnym, wskazują, że obowiązek odbioru e-faktur przez zamawiających w dostawach publicznych wejdzie w życie 18 kwietnia 2019 roku. Wyznaczenie tego terminu powoduje, że jszp mają bardzo niewiele czasu, aby rzetelnie i skutecznie przygotować się do odbierania elektronicznych faktur, między innymi poprzez wdrożenie odpowiednich systemów informatycznych i oprogramowania, zmian w sferze techniczno-organizacyjnej bądź odpowiednie przeszkolenie pracowników i kadry zarządzającej.

Rysunek 8. Czas pracy nad pojedynczą fakturą a wielkość zatrudnienia jszp

Źródło: opracowanie własne.

Bibliografia

Churchill, G.A. (2002). *Badania marketingowe. Podstawy metodologiczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Digital Agenda for Europe. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. COM(2010)245 final.

Europe 2020. Communication from the Commission. COM(2010)2020. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission.

Kaczmarczyk, S. (1996). *Badania marketingowe – metody i techniki*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Kaden, R.J. (2008). *Badania marketingowe*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

Kędzior, Z., Karcz, K. (2008). *Badania marketingowe w praktyce*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.

OMR Grupa Badawcza. <http://www.grupabadawcza.com.pl/pl/Metody-i-techniki/CAWI>

Projekt ustawy o fakturowaniu elektronicznym w zamówieniach publicznych z dnia 19 czerwca 2018 roku. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12311002/katalog/12504788#12504788>

Sprawozdanie Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w 2016 roku. (2017). Warszawa: Urząd Zamówień Publicznych.

Akty prawne

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/55/UE z dnia 16 kwietnia 2014 roku w sprawie fakturowania elektronicznego w zamówieniach publicznych (Dz.U. UE. L 133/1 z 6.05.2014 r.).

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1579).

Ustawa z dnia 17 lutego 2005 roku o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. z 2017 r., poz. 570).

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 roku o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1834).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1870).

Ustawa z dnia 21 października 2016 roku o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1920).

Ustawa z dnia 23 października 2018 roku o elektronicznym fakturowaniu w zamówieniach publicznych, koncesjach na roboty budowlane lub usługi oraz partnerstwie publiczno-prywatnym.

The level of electronic invoicing in public procurement in Poland

The provisions of Directive 2014/55/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on electronic invoicing in public procurement introduce the obligation of receipt of electronic invoices in public procurement. In Poland, this obligation will come into force on April 18, 2019, which means that every ordering party in public procurement will have to receive an electronic invoice if the contractor issues and sends such a document. It, therefore, became necessary to examine the emerging research gap and obtain the answers to the following questions:

- 1. What is the level of awareness in public administration about the imminent obligation to receive electronic invoices?*
- 2. What is the organizational and technical level of preparation enabling the implementation of the receipt and processing of e-invoices in public administration?*

To obtain answers to the research questions posed, a questionnaire survey titled “The state of e-invoicing in public administration. 1st Edition” was conducted on a representative sample of 2028 units of the public procurement sector from February 14 to March 18, 2018. This research was carried out as part of the national project “An intermediary platform for electronic invoicing for the public finance sphere.”

The results obtained in the study show that the level of awareness and readiness to implement electronic invoicing among entities of the public procurement sector are still at a shallow level and require radical improvement. The level of use of information systems by contracting authorities in public supply is relatively low (26%), integration between internal IT systems occurs only in 13% of surveyed units, and only 2% of respondents currently receive electronic structured invoices. It means that public entities have very little time to reliably and effectively prepare themselves to receive electronic invoices, for example through the implementation of appropriate IT systems and software, changes in the technical and organizational aspects or proper training of employees.

Keywords: Directive 2014/55/EU; electronic invoicing; e-invoice; obligation of receipt; study on e-invoicing in Poland; IT solutions; public sector

Ewa Dobrzeńska pracuje w Centrum Elektronicznej Gospodarki w Instytucie Logistyki i Magazynowania w Poznaniu, gdzie jest głównym specjalistą w dziedzinie badań i analiz rynku komercyjnego i sektora jednostek publicznych; prowadzi badania na temat stanu e-fakturowania w Polsce oraz wewnętrznych procesów obiegu faktury (tradycyjnej i elektronicznej) w jednostkach sektora zamówień publicznych; doświadczony menedżer międzynarodowych projektów finansowanych z programów badawczych Unii Europejskiej; zewnętrzny, niezależny ekspert Komisji Europejskiej w Programie Horyzont 2020; doktorantka na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu.